

Column

‘Als Rusland
“A” zegt aan de
onderhandelingstafel
mag het wel eens
“B” zeggen in de
praktijk’

**Prof. dr. Theo Brinkel is
KVMO hoogleraar Militair-
maatschappelijke studies
aan de Universiteit Leiden.**

Wie ‘graan’ zegt moet ook ‘B’ zeggen. Tijdens het schrijven van deze column is er een akkoord gesloten over de export van Oekraïens graan. De eerste stappen tot conflictmanagement in de Russisch-Oekraïense oorlog lijken van maritieme aard te zijn.

Dankzij de bemiddeling van de Turkse president Erdogan en de secretaris-generaal van de Verenigde Naties Guterres, sloten Oekraïne en Rusland op 22 juli een overeenkomst over de export van Oekraïens graan. Zoals we weten kan de graanoogst van vorig jaar niet geëxporteerd worden, omdat Rusland Oekraïense havens blokkeert. Bovendien komt de nieuwe oogst eraan; die moet ergens opgeslagen kunnen worden. Het *World Food Program* van de VN schat dat er 47 miljoen mensen hongerlijden. Niet alleen is de Russische invasie van Oekraïne een humanitaire ramp, het graantekort is een kwade tweede.

De overeenkomst is tweeledig. Het eerste deel gaat over het transport van Oekraïens graan door de Zwarte Zee. Deze onderhandelingen werden geleid door de ondersecretaris-generaal voor humanitaire zaken en de secretaris-generaal van de *International Maritime Organization*. Er komt – als alles goed gaat – een veilige corridor waar de vrachtschepen, geleid door Oekraïense loodsvaartuigen, doorheen kunnen varen. Vandaar moeten ze via de Bosporus richting de Middellandse Zee. De uitvoering van deze overeenkomst moet worden gecontroleerd door een *Joint Coordination Centre*, met hierin vertegenwoordigers van Oekraïne, Rusland en Turkije.

De andere *task force* staat onder leiding van de secretaris-generaal van de VN inzake handel en ontwikkeling (UNCTD). Deze concentreert zich op de ongehinderde toegang van voedsel en kunstmest, afkomstig uit de Rusland, tot markten elders in de wereld. Een deel van de sancties tegen Rusland is omwille van het akkoord dan ook tijdelijk opgeheven. Voor Guterres hangt hier veel van af. Hij sprak van ‘[a] *beacon of hope – a beacon of possibility – a beacon of relief – in a world that needs it more than ever*’. Als je erg optimistisch bent zou je kunnen denken dat er zo een basis kan groeien voor verdergaande gesprekken. Wat zou het mooi zijn als Oekraïne het verloren land terug kreeg, als Poetin voor het Internationaal Strafhof kwam en als de Russische Federatie het Oekraïens herstel zou betalen dankzij een vredesakkoord en niet dankzij een zich lang voortslappende oorlog.

Het ziet er niet naar uit dat zoiets werkelijkheid wordt. Het wantrouwen tussen de Oekraïense en de Russische onderhandelaars was zo groot, dat zij aan de uiteinden van de onderhandelingstafels zaten, met de vertegenwoordigers van de VN en Turkije er tussenin. Ook weigerden beide partijen hun handtekeningen op hetzelfde papier te zetten. Minder dan een dag na het tekenen van de graanovereenkomst vielen Russische kruisvluchtwapens doelen in de haven van Odessa aan. Aanvankelijk ontkende Rusland dat, maar kort daarna werd toch toegegeven dat het in Odessa militaire infrastructuur had aangevallen. De Russische minister van Buitenlandse Zaken Lavrov trekt ondertussen door Egypte, Oeganda, Ethiopië en Congo om deze landen voor zich te winnen. En ook op het slagveld verandert er niets. Amerika werkt aan een alternatieve route om het graan de wereldmarkt op de krijgen.

Op de lange termijn speelt voor de VN de vraag of er met Rusland als lidstaat nog iets te doen valt. Daar is toch op zijn minst een minimum aan vertrouwen voor nodig. Als Rusland ‘A’ zegt aan de onderhandelingstafel mag het wel eens ‘B’ zeggen in de praktijk.